WIKIPEDIA

Hiri Motu

Ti **Hiri Motu**, ammo pay a kas ti **Polis Motu**, **Pidgin Motu**, wenno **Hiri**, ket opisial a pagsasao ti Papua Baro a Guinea.[3] Daytoy ket ti napalaka a bersion ti Motu, ti pamilia ti pagsasao nga Austronesio.

Urayno daytoy ket nainget a saan a pidgin wenno kreol, daytoy ket addaan kadagiti langa kadagitoy a dua a tipo ti pagsasao. Ti ponolohiko ken gramatikal a paggiddiatan ket kaibuksilanna a dagiti agsasao ti Hiri Motu ket maawatanda met ti Motu. Iti pay maipada, dagiti agsasao ti Motu a saan met a nakaadal iti Hiri Motu ket marigatanda met, urayno dagitoy a pagsasao ket leksikal nga agpada unay, ken agtalinaay ti kadawyan a sintaktikal a batayan ti Austronesio.

Uray ti lugar nga idi ket kaaduan a kas *lingua franca*, ti panagusar ti Hiri Motu ket bumasbassiten tapno maiparanor ti Tok Pisin ken Ingles kadagiti napalabasen a tawen.

Hiri Motu	
Polis Motu	
Rehion	Papua Baro a Guinea
Patubo a mangisasao	(Bassit unay ti nadakamat idi 1992)[1] 120,000 L2 nga agsasao (1989)[1]
Pamilia	Austronesio - Malayo-Polinesio - Oceaniko - Akinlaud nga Oceaniko - Ungto a Papuano - Tengnga - Sinagoro–Keapar - Motu - **Hiri Motu**
Opisial a kasasaad	
Opisial a mangisasao	Papua Baro a Guinea
Kodkodigo ti pagsasao	
ISO 639-1	ho (https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?iso_639_1=ho)
ISO 639-2	hmo (https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?code_ID=191)
ISO 639-3	hmo
Glottolog	hiri1237 (http://glottolog.org/resourc

Dagiti linaon

Dagiti dialekto

Ti Hiri Motu ket addaan kadagiti dua a dialekto a tinawtawagan ti "Austronesio" ken "Papuano". Dagitoy a dialekto ket pudno dagitoy nga Austronesio iti gramatika ken bokabulariob, gapu ti pannakaalada manipud iti Motu; ti nagnagan ti dialekto ket mangitudo kadagiti immuna a pagsasao nga insasao babaen dagiti agus-usar iti daytoy a lingua franca. Ti dialekto a "Papua" (tinawtawagan pay iti "Di-sentral") ket ad-adu idi a naisasao ken mabalin a saan a nasapsapa ngem idi agarup a 1964, ken naus-usar a kas alagaden para kadagiti opisial a pablaak. Ti "Austronesio" (wenno "Sentral") a dialekto ket as-asideg iti Motu iti gramatika ken ponolohia, ken ti bokabulariona ket ad-adu ken as-asideg iti kasisigud a pagsasao. Gapu kadagitoy a rason, daytoy idi ti pammadayaw a dialekto, nga inkedkeddeng a husto dagiti agsasao .

Adda pay idi dagiti naibatay ti pidgin a Hiri Motu a kas dagiti panangiyasideg a pagsasao kadagiti tattao a saan pay a nalaing nga agsao iti Hiri Motu.[4]

Pakasaritaan

e/languoid/id/hiri1237)[2]

Ti pagsasao ket addaan iti nabayagen a pakasaritaan sakbay iti pannakaiyasideg kadagiti Europeano; napadur-as daytoy kadagiti nakibinglay iti panagtagilako a siklo ti Hiri (nangruna ti sago ken bangbanga) a nagbaetan dagiti tattao a Motu ken dagiti kaarrubada idiay abagatan a daya nga aplaya ti isla ti Baro a Guinea.[5] Kadagiti nasapa a panawen ti kolonia ti Europa, ti panagusar ti Hiri Motu ket adu gapu ti pannakaamponna babaen ti Naarian a Konstabulario ti Papua (isu a taudan ti nagan a "Polis Motu"). Babaen kadagiti nasapa a tawtawen ti 1960, ti Hiri Motu ket mabalin a nakaabuten ti kaaduan a pannakausarna, gapu ta isu daytoy idi ti kadawyan a lingua franca iti dakkel a paset ti pagilian. Daytoy idi ti umuna a pagsasao dagiti adu a tattao a ti nagannak kaniada ket nagtaud kadagiti sabali a grupo ti pagsasao (kadawyan a dagiti annak ti polis ken dagiti sabali pay a publiko a katulong).

Manipud idi nasapa a tawtawen ti 1970, no saan pay a nasapsapa ngem daytoy, ti panagusar ti Hiri Motu a kas ti inaldaw a lingua franca iti daan a "sakup" ket nagin-inuten a bumasbassit tapno maiparabor ti Ingles ken Tok Pisin. Ita nga aldaw dagiti agsasao ket kadawyan a dagiti lallakay ken kaaduan kadagiti probinsia ti Sentral ken Golpo. Ti pannakaiballatek iti daytoy a kasasaad, dagiti ub-ubing nga agsasao iti "nagannak a pagsasao" (maitutop a Motu) ket kadawyan a saan a makaammo iti Hiri Motu, ken bassit kaniada ti nasayaat a makaawat wenno makasao, nga idi ket saan a kastoy a kaso kadagiti kaputotan wenno dua a kaputotan idi.

Dagiti nagibasaran

Dagiti nota

1. Hiri Motu (https://www.ethnologue.com/18/language/hmo/) iti *Ethnologue* (Maika nga ed., 2015)
2. Hammarström, Harald; Forkel, Robert; Haspelmath, Martin, dagiti ed. (2017). "Hiri Motu" (http://glottolog.org/resource/languoid/id/hiri1237). *Glottolog 3.0* (iti Ingles). Jena, Alemania: Instituto para iti Ebolusionario nga Antropolohia ni Max Planck.
3. Ti Naisangayan a lehislasion a pannakairangarang dagiti opisial a pagsasao ti Papua Baro a Guinea ket mabalin a saan nga adda – ngem kitaen ti Batay-linteg ti Papua Baro a Guinea: Preambulo – Paset 2/11 (literasia) – a ti Hiri Motu ket naibaga (kakuyogna ti Tok Pisin ken Ingles) a kas dagiti pagsasao a natunton ti unibersal a literasia – ken ti pay paset 67 2(c) (ken 68 2(h), a ti abilidad a pannakisao iti Hiri Motu ket naibaga (kakuyog ti Tok Pisin wenno “ti bernakular ti pagilian”) a kas kammasapulan para iti pannakaumili babaen ti nasionalisasion (maysa kadagitoy a pagsasao ket nasken)
4. Hammarström, Harald; Forkel, Robert; Haspelmath, Martin, dagiti ed. (2017). "Hiri Motu Trading Eleman" (http://glottolog.org/resource/languoid/id/hiri1235). *Glottolog 3.0* (iti Ingles). Jena, Alemania: Instituto para iti Ebolusionario nga Antropolohia ni Max Planck. Hammarström, Harald; Forkel, Robert; Haspelmath, Martin, dagiti ed. (2017). "Hiri Motu Trading Koriki" (http://glottolog.org/resource/languoid/id/hiri1236). *Glottolog 3.0* (iti Ingles). Jena, Alemania: Instituto para iti Ebolusionario nga Antropolohia ni Max Planck.
5. Daytoy ket sinuppiat babaen ni Dutton.

Bibliograpia

- Tom Dutton (1985). *Police Motu: iena Sivarai (ti saritana)*. Port Moresby, Papua New Guinea: Ti Pagmalditan ti Unibersidad ti Papua Baro a Guinea.
- Lister-Turner, R and Clark, J.B. (1931), *A Dictionary of the Motu Language of Papua*, Maika-2 nga Edision (P. Chatterton, ed). Sydney, Baro nga Abagatan a Gales: Pagmalditan ti Gobierno.

- Lister-Turner, R and Clark, J.B. (1931), *A Grammar of the Motu Language of Papua*, Maika-2 nga Edision (P. Chatterton, ed). Sydney, Baro nga Abagatan a Gales: Pagmalditan ti Gobierno..
- Brett, Richard; Brown, Raymond; Brown, Ruth and Foreman, Velma. (1962), *A Survey of Motu and Police Motu*. Ukarumpa, Papua Baro a Guinea: Kalgaw nga Instituto ti Lingguistika.
